

**Заклад вищої освіти
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»**

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з освітньої діяльності



Оксана КОЛЯДА

30 серпня 2024 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ. АРТ-ТЕРАПІЯ

освітня програма «ТЕРАПЕВТИЧНЕ САДІВНИЦТВО»

(назва освітньої програми)

освітнього рівня «МАГІСТР»

(назва освітнього рівня)

галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 206 САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО

(шифр і назва спеціальності)

Інститут біомедичних технологій

Вид дисципліни: вибіркова

Обсяг, кредитів: 5 (150)

Форма підсумкового контролю: залік

Київ - 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія творчості. Арт терапія» для здобувачів освіти за галуззю знань 20 Аграрні науки та продовольство, спеціальністю 206 Садово-паркове господарство, освітнього ступеня «магістр». К. : Університет «Україна», 2024. 46 с.

Розробник програми:

Олена РОМАНЕНКОВА, доцент кафедри психології Інституту соціальних технологій, кандидат медичних наук.

Викладач:

Олена РОМАНЕНКОВА, доцент кафедри психології Інституту соціальних технологій, кандидат медичних наук.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології

Протокол від 30 серпня 2024 року № 1

Розробник

Олена РОМАНЕНКОВА

ПЕРЕВІРЕНО:

Завідувач кафедри

психології та педагогіки

к. псих.н.

30.08.2024 р.



Ірина Маслянікова

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028
Дата засідання кафедри / циклової комісії	30.08.2024			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=562>

Робочу програму перевірено
Завідувач кафедри



Тетяна ТУГАЙ

30.08.2024 р.

Зміст

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	8
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
4.1. Анотація дисципліни	11
4.2. Структура навчальної дисципліни	14
4.2.1. Тематичний план	14
4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни	16
4.3. Форми організації занять.....	17
4.3.1. Теми практичних занять.....	17
4.3.2. Теми самостійної роботи здобувачів освіти.....	18
5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	
5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	20
5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.....	20
5.3. Інклюзивні методи навчання.....	20
6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	25
6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти .	26
6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру	27
6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS.....	28
6.4. Оцінка за іспит: шкала оцінювання національна та ECTS.....	28
6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS.....	29
6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти.....	29
6.7. Орієнтовний перелік питань до заліку.....	30
7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	32
7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю.....	33
7.2. Глосарій (термінологічний словник).....	35
7.3. Рекомендована література.....	50
7.4. Інформаційні ресурси	56
8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	56

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній / освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Вид дисципліни вибіркова	
	Спеціальність 206 Садово-паркове господарство	Цикл підготовки Загальний	
Модулів – 1	Освітня програма Терапевтичне садівництво (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2 -й
Загальний обсяг годин – 90 год	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних - 3 самостійної роботи здобувача освіти – 7	Освітній / освітньо-професійний ступінь: магістр	20 год	5 год
		Практичні, семінарські	
		20 год	5 год
		Лабораторні	
		год	год
		Самостійна робота	
		110 год	140 год
Вид семестрового контролю: залік			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми здобуття освіти мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи заплановані програмою дисципліни і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми здобуття освіти для

здобуття ними усіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання, університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни «Психологія творчості. Арт-терапія» передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема: ознайомлення з основними поняттями психології творчих здібностей та обдарованості, історією розвитку та основними напрямками сучасних досліджень, теоретичних і практичних аспектів арт-терапії, сприяти формуванню вмінь та навичок, необхідних у професійній діяльності практичним психологам.

Психологія творчості вивчає процес наукових відкриттів, винаходів, створення витворів мистецтва; це галузь психологічних досліджень творчої діяльності людей у науці – психології, літературі, музиці, образотворчому та сценічному мистецтві (психологія мистецтва), у діяльності винахідників та раціоналізаторів; арт-терапія як метод розкриття творчого потенціалу особистості.

До специфічної проблематики сучасної психології творчості належить вивчення:

- феноменів уяви, мислення, інтуїції, натхнення, творчих здібностей, темпераментальних, характерологічних, мотиваційних та інших індивідуально-психологічних особливостей особистості як чинників, що стимулюють її творчу активність;
- психологічних механізмів творчого процесу;
- вікових особливостей творчості;
- впливу на творчість особистості психологічної атмосфери соціальної групи тощо.

Мета вивчення: забезпечення професійної компетентності фахівців із проблем генезису творчості, структури та розвитку.

Головні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати у здобувачів освіти знання про особливості, різновиди арт-терапевтичних напрямків та практичних інструментів, які використовуються у роботі з актуальними запитами дітей та дорослих;
- розвинути у здобувачів освіти уміння і навички застосування арт-терапевтичних форм допомоги у системі психосоціальної підтримки дітей та дорослих;
- сформувати та розвинути здібності, уміння та навички здобувачів освіти щодо розуміння особливостей, визначення показань та протипоказань у застосуванні методу арт-терапії у роботі з різними категоріями дітей та дорослих, зокрема під час війни;
- сприяти оволодінню здобувачами освіти прийомами впливу застосування арт-терапевтичних практик на особистість.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен:

знати:

- передумови виникнення та історію розвитку психології творчості як науки;
- основні психологічні теорії сучасної психології творчості та перспективні напрямки її розвитку;
- сутність, функціональні характеристики, можливості арт-терапії як міждисциплінарного методу;
- специфіку та принципи роботи в арт-терапії;
- особливості застосування арт-терапевтичних технологій у роботі з різними категоріями дітей та дорослих, зокрема в умовах війни;
- різновиди напрямів арт-терапії, їхню характеристику та правила застосування;
- умови та етапи арт-терапевтичного процесу і структуру арт-терапевтичного заняття;
- основні терміни, які використовуються у різних арт-терапевтичних напрямках та їх значення;
- методи оцінки ефективності арт-терапевтичної роботи;
- показання та протипоказання до застосування арт-терапевтичних технологій у роботі з дітьми та дорослими під час війни;
- методи стимуляції та формування творчості (дивергентного типу мислення);
- особливості психологічної природи загальної та спеціальної креативності;
- підходи до проблеми творчості та інтелектуальних здібностей;

уміти:

- використовувати методи діагностики розвитку креативності різних вікових етапів розвитку особистості;
- використовувати методи стимуляції творчості (дивергентного типу мислення);
- аналізувати психологічні особливості творчої особистості;
- проводити роботу, спрямовану на створення креативного середовища;
- здійснювати підготовку та проведення арт-терапевтичного заняття;
- використовувати різні напрями арт-терапії в системі психосоціальної підтримки дітей та дорослих в умовах війни;
- помічати зміни у клієнта;
- підбирати та застосовувати необхідні арт-інструменти в роботі з різними категоріями дітей та дорослих в умовах війни;

- проводити аналіз створеного арт-терапевтичного продукту;
- застосовувати інтеграційний підхід під час арт-терапевтичного заняття;
- розробляти арт-терапевтичні техніки для роботи;
- організовувати та проводити арт-терапевтичне заняття з урахуванням віку та особливостей клієнта;
- інтерпретувати значення символів та образів арт-терапевтичного продукту;
- застосовувати арт-терапевтичні технології у роботі з основними запитами в умовах військового часу.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ФК 11. Здатність прогнозувати наслідки, знаходити ефективні рішення в плануванні і реалізації проєктів із урахуванням наявних обмежень.
- ФК 12. Здатність організувати роботу команди фахівців, яка пов'язана із плануванням (або відновленням) міських територій, відкритих просторів, об'єктів садово-паркового господарства тощо.
- ФК 14. Здатність до отримання нових знань та проведення прикладних досліджень в галузі садово-паркового господарства, узагальнення та систематизації отриманої інформації.
- ФК 15. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах вищої та фахової передвищої освіти, навчати співробітників інноваційної діяльності та здійснювати просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.
- ФК 16. Здатність застосовувати інноваційні технології озеленення та оздоровлення в садово-парковому господарстві і гарденотерапії.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

- ПР 7. Здійснювати ефективне управління об'єктами садово-паркового господарства, природними і культурними ландшафтами з урахуванням технологічних, правових, економічних, екологічних та інших аспектів.
- ПР 8. Організовувати роботу колективу виконавців проєктів.
- ПР 9. Презентувати результати виконаних досліджень в галузі садово-паркового господарства фахівцям і нефахівцям.
- ПР 13. Організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів.
- ПР 14. Організовувати та здійснювати підвищення кваліфікації і коучинг співробітників із інноваційної діяльності.
- ПР 15. Організовувати та виконувати просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.
- ПР 16. Оцінювати потребу у використанні засобів саденотерапії та застосовувати їх.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика творчості.

Поняття творчості. Прояви творчості у різних видах матерії. Творчість як біологічний та соціальний феномен. Механізми творчості. Специфіка творчості людини. Суб'єкт і об'єкт творчості, їх взаємодія. Рівні творчості. Спонтанні прояви творчості. Формування потреб як психологічних стимуляторів творчості. Соціальні, духовні потреби. Передумови та закономірності творчості. Поняття про творчий процес. Фази творчого процесу. Усвідомлене та неусвідомлене у творчості. Місце інтуїції у творчому процесі. Творчість як продукт. Психофізіологічні основи творчості. Творче завдання як модель творчої діяльності. Суб'єктивні та об'єктивні фактори, що впливають на процес розуміння умови. Стратегії рішення творчих завдань. Стрес як комплексна психофізіологічна характеристика творчого натхнення. Гіпотеза і стадії її формування у творчому процесі. Поняття про розумову тактику. Види розумових тактик.

Тема 2. Структура і природа творчих здібностей.

Природа індивідуальних відмінностей у творчих здібностях та креативності. Структура індивідуальності. Сутність поняття «здібності». Нейрофізіологічні задатки у формуванні творчих здібностей. Роль емоцій і почуттів у творчості. Пізнавальні процеси у творчій діяльності: пам'ять і творчість, сприйняття, творча уява, творчість і мислення, форми творчого пізнання.

Тема 3. Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристика арт-терапевтичного процесу.

Сутність арт-терапії: властивості та можливості. Арт-терапія як міждисциплінарне явище. Особливості арт-терапевтичного підходу. Історія розвитку арт-терапії. Сутність арт-терапії: властивості та можливості. Ефективність використання мистецтв у психотерапії. Історія розвитку арт-терапії. Переваги арт-терапії над іншими психотерапевтичними методами. Значення символів та образів в арт-терапії. Характеристика та компоненти арт-терапевтичного процесу. Структура арт-терапевтичного заняття. Базові арт-терапевтичні концепції. Переваги арт-терапії над іншими психотерапевтичними методами. Характеристика та компоненти арт-терапевтичного процесу. Арт-терапевтичні відносини. Організація арт-терапевтичного простору. Типи арт-терапевтичних кабінетів. Правила зберігання арт-терапевтичної роботи. Структура арт-терапевтичного заняття. Ефективність використання мистецтв у психотерапії. Арт-терапія в онлайн-просторі.

Тема 4. Форми арт-терапевтичної роботи.

Індивідуальна арт-терапія: етапи та особливості. Групова арт-терапія та її види. Можливості індивідуальної та групової арт-терапії. Відмінності індивідуальної від групової арт-терапії. Структура групової арт-терапії. Особливості використання творчих матеріалів в арт-терапевтичній роботі: психологічний вплив, показання і протипоказання. Інтегративні підходи в арт-терапії.

Тема 5. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв.

Основні напрями арт-терапії. Образотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Лялькотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Еко-арт-терапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Ігрова терапія. Тканинна терапія. Драма-терапія: коротка характеристика, підходи та техніки.

Тема 6. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв.

Музична терапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Бібліотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Казкотерапія. Пісочна терапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Танцювально-рухова терапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Фототерапія: підходи та техніки.

Тема 7. Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками.

Робота з основними запитами у дитячій арт-терапії на сучасному етапі (агресія; тривожність; страхи; заздрість тощо). Арт-терапія в умовах закладу освіти. Образотерапія у роботі з дітьми. Методика роботи. Особливості казкотерапії з дітьми. Пісочна терапія у роботі з дітьми. Застосування арт-терапевтичних технологій у відновленні психоемоційного стану дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків. Арт-терапевтичні технології у роботі з дітьми, схильними до суїцидальної поведінки. Застосування арт-терапевтичних технологій у роботі зі стресом з дітьми та підлітками.

Тема 8. Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення

Застосування арт-терапевтичних технологій у відновленні психоемоційного стану дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків: робота з дітьми з розладами аутичного спектру, робота з гіперактивними дітьми, робота з дітьми з церебральним паралічем, робота з дітьми з мовленнєвими порушеннями, затримкою психічного розладу, розладами харчової поведінки. Арт-терапевтичні технології у роботі з внутрішньо переміщеними особами. Арт-терапія з людьми похилого віку.

Арт-терапія у роботі з жертвами насильства. Арт-терапія у роботі з сім'ями. Застосування арт-терапевтичних технологій у профілактиці посттравматичного стресового розладу.

Дисципліна, вивчення якої обов'язково передуює цій дисципліні:

1. Психологія стресу та стресостійкості особистості.
2. Поліхромна біорегуляція кризових станів.

Постреквізити:

1. Підготовка та захист кваліфікаційної магістерської роботи.

Міжпредметні зв'язки:

1. Технології терапевтичного садівництва з основами педагогічної діяльності.
2. Конструктивна екологія та пермакультура.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Тема 1. Загальна характеристик а творчості.	15	2		2			11	15	0,5		0,5			14	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти
Тема 2. Структура і природа творчих здібностей.	15	2		2			11	15	0,5		0,5			14	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти
Тема 3. Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристик а арт-терапевти чного процесу.	20	2		2			16	20	0,5		0,5			19	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти
Тема 4. Форми арт-терапевти чної роботи.	20	2		2			16	20	0,5		0,5			19	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти
Тема 5. Напрямки і техніки психотерапії з використання м різних видів мистецтв.	20	2		2			16	20	0,5		0,5			19	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти
Тема 7. Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками.	20	4		4			12	20	1		1			18	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти

Тема 8. Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення.	20	4		4			12	20	1		1			18	АР: Опитування, міні-контро льні СР: конспекти
Усього годин	150	20		20			110	150	5		5			140	

Примітки: *АР* – аудиторна робота, *СР* – самостійна робота,

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Психологія творчості. Арт-терапія»

Разом: 150 год, лекції – 20 год, практичні заняття – 20 год, самостійна робота – 110 год, підсумковий контроль – 1 год.

Модулі	Змістовий модуль 1								
Назва модуля	Психологія творчості. Арт-терапія								
Кількість балів за модуль	60 балів								
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	
Теми лекцій	Тема 1. Загальна характеристика творчості.	Тема 2. Структура і природа творчих здібностей.	Тема 3. Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристика арт-терапевтичного процесу.	Тема 4. Форми арт-терапевтичної роботи.	Тема 5. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтва.	Тема 6. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтва.	Тема 7. Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками	Тема 8. Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення.	
Теми практичних занять	Тема 1. Загальна характеристика творчості.	Тема 2. Структура і природа творчих здібностей.	Тема 3. Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристика	Тема 4. Форми арт-терапевтичної роботи.	Тема 5. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів	Тема 6. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтва.	Тема 7. Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками	Тема 8. Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення.	

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Загальна характеристика творчості.	2
2	Тема 2. Структура і природа творчих здібностей.	2
3	Тема 3. Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристика арт-терапевтичного процесу.	2
4	Тема 4. Форми арт-терапевтичної роботи.	2
5	Тема 5. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв	2
6	Тема 6. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв.	2
7	Тема 7. Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками	4
8	Тема 8. Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення	4
	Всього	20

4.3.2. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика творчості Зробити порівняльний аналіз різних стадій творчого процесу. Зовнішні та внутрішні бар'єри творчої діяльності. Загальні шляхи подолання бар'єрів творчої діяльності	11
2	Структура і природа творчих здібностей. Зробити порівняльний аналіз характерних рис творчих особистостей науки, мистецтва і філософії. Проаналізувати розвиток творчих здібностей у підлітковому та юнацькому віці.	11
3	Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристика арт-терапевтичного процесу.	11
4	Форми арт-терапевтичної роботи. Розробити варіанти практичних вправ для роботи в парах. Описати етапи індивідуальної арт-терапевтичної роботи. Розробити варіанти практичних вправ для роботи в групі.	11
5	Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв Оберіть три методи арт-терапії, які Вам імпонують та опишіть їх позитивний вплив. Сформулюйте запит (свою проблему) та виконайте арт-техніку з обраного Вами методу у першому завданні (можна розробити власну або підібрати готову авторську). Проаналізуйте та опишіть результат.	11
6	Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв Оберіть три методи арт-терапії, які Вам імпонують та опишіть їх позитивний вплив. Сформулюйте запит (свою проблему) та виконайте арт-техніку з обраного Вами методу у першому завданні (можна розробити власну або підібрати готову авторську). Проаналізуйте та опишіть результат.	11
7	Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками Підберіть техніку, яка була б діагностичною в дитячій арт-терапії. Підберіть ресурсну для Вас техніку та виконайте. Проаналізуйте результат. Підберіть техніку, яка б була діагностичною для батьків дитини. Виконайте та проаналізуйте результат.	22
8	Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення Запропонуйте арт-техніку для роботи з дитячими страхами. Запропонуйте арт-техніку для роботи зі стресом. Запропонуйте техніку для зняття емоційного напруження.	22
	Всього	110

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Психологія творчості. Арт-терапія			
Загальна характеристика творчості Зробити порівняльний аналіз різних стадій творчого процесу. Зовнішні та внутрішні бар'єри творчої діяльності. Загальні шляхи подолання бар'єрів творчої діяльності.	Самостійна робота	2	I
Структура і природа творчих здібностей. Зробити порівняльний аналіз характерних рис творчих особистостей науки, мистецтва і філософії. Проаналізувати розвиток творчих здібностей у підлітковому та юнацькому віці.	Самостійна робота	2	II
Арт-терапія як прогресивний метод психотерапії. Характеристика арт-терапевтичного процесу.	Самостійна робота	2	III
Форми арт-терапевтичної роботи. Розробити варіанти практичних вправ для роботи в парах. Описати етапи індивідуальної арт-терапевтичної роботи. Розробити варіанти практичних вправ для роботи в групі.	Самостійна робота	2	IV
Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв Оберіть три методи арт-терапії, які Вам імпонують та опишіть їх позитивний вплив. Сформулюйте запит (свою проблему) та виконайте арт-техніку з обраного Вами методу у першому	Самостійна робота	2	V

завданні (можна розробити власну або підібрати готову авторську). Проаналізуйте та опишіть результат.			
Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв Оберіть три методи арт-терапії, які Вам імпонують та опишіть їх позитивний вплив. Сформулюйте запит (свою проблему) та виконайте арт-техніку з обраного Вами методу у першому завданні (можна розробити власну або підібрати готову авторську). Проаналізуйте та опишіть результат.	Самостійна робота	2	VI - VIII
Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками Підберіть техніку, яка б була діагностичною в дитячій арт-терапії. Підберіть ресурсну для Вас техніку та виконайте. Проаналізуйте результат. Підберіть техніку, яка була б діагностичною для батьків дитини. Виконайте та проаналізуйте результат.	Самостійна робота	4	IX - XI
Застосування методів арт-терапії з різними категоріями населення Запропонуйте арт-техніку для роботи з дитячими страхами. Запропонуйте арт-техніку для роботи зі стресом. Запропонуйте техніку для зняття емоційного напруження.	Самостійна робота	4	XI - XV
Разом: 110 год	Разом: 20 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

- Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.
- Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.
- Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.
- Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.
- Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.
- Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.
- Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень,

викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод "вибуху", метод природних наслідків і трудовий метод.

- Метод використання цифрового наративу (цифрові тексти, презентації, розповіді, розміщені на блогах, відеокліпи, ігрові квести та ін.

- Методи забезпечення доступності інформації в різних форматах (збільшений шрифт, електронний формат).

- Методи структурування навчальної інформації за фреймовою моделлю (сегменти у визначеній послідовності виводяться на екран і супроводжуються поясненнями з розкриттям змісту кожного фрейму інформації).

- Методи самостійної роботи (індивідуальна робота та діяльність у групах і парах) базуються на освоєнні певної частини матеріалу за допомогою різних дидактичних і технічних засобів (наочного матеріалу, підручників, SMART-технологій (мережевих, мобільних, інформаційних технологій; робота в групах, парах використовується на етапах повторення або закріплення (запам'ятовування, застосування) матеріалу).

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовуються для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами та порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами слуху

Для здобувачів освіти з вадами слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має ваду слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з вадами слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти нечують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовлення.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з руховим порушеннями

Здобувачі освіти з руховими порушеннями, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з руховими порушеннями навчатися без необхідності фізично перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голівки).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг виконаних письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з одного змістового модуля.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль n	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові							
1.1. Робота на семінарському і практичному занятті	40	8	20				
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи	20	10	20				
Разом	60	-	60				
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 50							
II. Вибіркові							
Виконання завдань для самостійного опрацювання							
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	5						
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5						
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5						
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	10						
2.5. Участь у науковій студентській конференції	5	10					
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	5						
Разом	10					-	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10							
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60							

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за іспит: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	B C	<i>добре</i>
21 – 29	<i>задовільно</i>	3	D E	<i>задовільно</i>
11 – 20	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 10		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1										40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
7	7	7	7	7	7	9	9				

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Сутність творчої діяльності.
2. Творчість як біологічний та соціальний феномени.
3. Суб'єкт та об'єкт творчості, їхня взаємодія.
4. Рівні творчості.
5. Передумови та закономірності творчості.
6. Поняття про творчий процес.
7. Фази творчого процесу.
8. Усвідомлене та неусвідомлене у творчості.
9. Місце інтуїції у творчому процесі.
10. Психофізіологічні основи творчості.
11. Сутність арт-терапії: властивості та можливості. Арт-терапія як міждисциплінарне явище.
12. Особливості арт-терапевтичного підходу.
13. Історія розвитку арт-терапії.
14. Сутність арт-терапії: властивості та можливості. Ефективність використання мистецтв у психотерапії.
15. Історія розвитку арт-терапії.
16. Переваги арт-терапії над іншими психотерапевтичними методами.
17. Значення символів та образів в арт-терапії.
18. Характеристика та компоненти арт-терапевтичного процесу.
19. Структура арт-терапевтичного заняття. Базові арт-терапевтичні концепції.
20. Переваги арт-терапії над іншими психотерапевтичними методами.
21. Характеристика та компоненти арт-терапевтичного процесу.
22. Арт-терапевтичні відносини.
23. Організація арт-терапевтичного простору. Типи арт-терапевтичних кабінетів.
24. Правила зберігання арт-терапевтичної роботи.
25. Структура арт-терапевтичного заняття. Ефективність використання мистецтв у психотерапії.
26. Арт-терапія в онлайн-просторі.
27. Індивідуальна арт-терапія: етапи та особливості.
28. Групова арт-терапія та її види.
29. Структура групової арт-терапії.
30. Особливості використання творчих матеріалів в арт-терапевтичній роботі: психологічний вплив, показання і протипоказання. Інтегративні підходи в арт-терапії.
31. Основні напрями арт-терапії. Образотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки.
32. Лялькотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки.
33. Еко-арт-терапія: коротка характеристика, підходи та техніки.
34. Ігрова терапія.
35. Тканинна терапія.
36. Драма-терапія: коротка характеристика, підходи та техніки.

37. Музична терапія коротка характеристика, підходи та техніки.
38. Бібліотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки.
39. Казкотерапія.
40. Пісочна терапія: коротка характеристика, підходи та техніки.
41. Танцювально-рухова терапія: коротка характеристика, підходи та техніки.
42. Фототерапія: підходи та техніки.
43. Музична терапія коротка характеристика, підходи та техніки.
44. Казкотерапія.
45. Репрезентативна функція творчості.
46. Характеристика принципів управління технічною творчістю.
47. Особливості застосування методів арт-терапії у роботі з різними категоріями дітей та дорослих на сучасному етапі – в умовах військового стану.
48. Застосування методів арт-терапії у роботі з дітьми та підлітками.
49. Робота з основними запитами у дитячій арт-терапії на сучасному етапі (агресія; тривожність; страхи; заздрість тощо).
50. Арт-терапія в умовах закладу освіти.
51. Образотерапія у роботі з дітьми.
52. Арт-терапевтичні технології у роботі з дітьми, схильними до суїцидальної поведінки.
53. Застосування арт-терапевтичних технологій у роботі зі стресом з дітьми та підлітками.
54. Застосування арт-терапевтичних технологій у відновленні психоемоційного стану дітей з особливими потребами та їхніх батьків: робота з дітьми з розладами аутичного спектру, робота з гіперактивними дітьми, робота з дітьми з церебральним паралічем, робота з дітьми з мовленнєвими порушеннями, затримкою психічного розладу, розладами харчової поведінки.
55. Арт-терапевтичні технології у роботі з внутрішньо переміщеними особами.
56. Арт-терапія з людьми похилого віку.
57. Арт-терапія у роботі з жертвами насильства. Арт-терапія у роботі з сім'ями.
58. Застосування арт-терапевтичних технологій у профілактиці посттравматичного стресового розладу.
59. Нетрадиційні методи психології творчості, їхня характеристика.
60. Аналіз результату предметної дії шляхом виявлення в ній прямого та побічного продуктів при дослідженні творчості.
61. Методи реєстрації та попередньої обробки даних при вивченні творчості особистості.
62. Методи раціонального підходу до розв'язання винахідливих завдань.
63. Методи розвитку креативності особистості.
64. Творчі ігри школярів.
65. Творчі аспекти у побутовій діяльності.
66. Особливості творчості у військовій діяльності.
67. Управлінська творчість та її творчі аспекти.

68. Особливості комунікативної творчості.
69. Гносеологічна функція творчості.
70. Аксиологічна функція творчості.
71. Евристико-конструктивна функція творчості.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Мультимедійні презентації за матеріалами навчальної дисципліни.
2. Навчальні відеофільми.
3. Електронна бібліотека з матеріалами навчальної дисципліни.
4. Матеріали на платформі для дистанційного навчання:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=562>

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Мультимедійні матеріали

1. Презентації відповідно до тематики теоретичного курсу.

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм здобуття освіти.

7.2. Глосарій

(термінологічний словник)

АЛЕКСИТИМІЯ – неспроможність суб'єкта вербалізувати власні емоції або емоції інших.

АРТ-ТЕРАПІЯ – це психокорекційне та психотерапевтичне застосування візуального ряду мистецтв: живопису, графіки, скульптури, дизайну та інших форм творчості, в яких провідну роль відіграє візуальний канал комунікації.

АРХЕТИП – відносно автономна частина особистості, що відноситься до колективного несвідомого і включає в себе колективні психічні установки, які не можуть бути прийняті особистістю через несумісність із свідомим уявленням про себе.

АРХЕТИПІЧНІ СИМВОЛИ – символи, що відображають зміст колективного несвідомого і позначають вроджені форми психічного досвіду.

АСОЦІАЦІЯ – суб'єктивний образ об'єктивного зв'язку між предметами і явищами, фізіологічною основою якого є тимчасовий нервовий зв'язок.

ВІЗУАЛЬНА ГРАМОТНІСТЬ – це володіння навичками аналізу та синтезу образу в цілому і окремих його елементів, що забезпечує адекватне його сприймання та розуміння і сприяє розвитку уяви та мислення.

ДРАМАТИЗАЦІЯ – процес та механізм втілення думок у візуальні образи.

ДУДЛІНГ – малювання каракулей, несвідоме малювання.

ЕКСПРЕСІЯ – виразність та сила прояву емоцій та переживань.

ЖИТТЄВИЙ СЦЕНАРІЙ – план, заснований на ранньому рішенні, підкріплений батьками, виправданий подальшими подіями.

ЗЕНТАНГЛ – вид арт-терапії, що полягає у малюванні узорів, які не мають смислового навантаження і складаються в абстрактне зображення.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ – процес ототожнення індивіда з іншим об'єктом, людиною або групою, що відбувається на основі засвоєння характерних для них властивостей, стандартів, цінностей, соціальних установок і ролей.

ІЗОТЕРАПІЯ – це найбільш розповсюджений вид арт-терапії, що допомагає вирішенню психологічних проблем особистості за допомогою художньої творчості (малювання).

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ – опис та пояснення психологічних механізмів, які керують поведінкою окремого суб'єкта дослідження, і можуть бути використані для прогнозу та корекції індивідуальної поведінки.

ІНТРОЕКЦІЯ – поглинання і привласнення будь-яких норм, стандартів поведінки, поглядів, думок та цінностей без спроби зрозуміти, критично оцінити і переосмислити.

КАЗКОТЕРАПІЯ – вид арт-терапії, який завдяки використанню казкових форм, допомагає об'єктивізувати проблемні життєві ситуації та сприяє інтеграції особистості, розвитку уяви, розширенню свідомості та вдосконаленню взаємодії із зовнішнім світом.

КАРАКУЛІ – це кінестетичний малюнок, графічний «відбиток» руху рукою, вид експресивної рухової поведінки.

КОЛАЖ – композиція, створена із різномірних плоских предметів, таких як фрагменти газет, журналів, тканин, шпалер, поєднаних на папері, дошці чи полотні.

КОЛЬОРОТЕРАПІЯ – це область науки і практики, що вивчає вплив кольору на фізіологічний, емоційний та психологічний стан людини.

МАНДАЛА – це геометричний символ складної структури, що інтерпретується як модель Всесвіту і символ цілісності особистості.

МАСКОТЕРАПІЯ – метод арт-терапії, що базується на проєкції внутрішнього глибинного стану особи на маску.

МЕТАФОРА – це слово або словосполучення із переносним значенням, що допомагає людині вловлювати і створювати подібність між різними класами об'єктів.

МЕТАФОРИЧНІ (асоціативні) КАРТИ – універсальний психологічний інструмент, який базується на метафорі й апелює до підсвідомості людини; становить собою набір зображень завбільшки з гральну карту чи листівку, де відображено людей, їх взаємодії, життєві ситуації, пейзажі, тварин, предмети побуту, абстрактні зображення тощо.

МУЗИКОТЕРАПІЯ – вид арт-терапії, що полягає у контрольованому використанні звуків і музики, що представлені у діяльності, яка включає відтворення, фантазування та імпровізацію за допомогою голосу та музичних інструментів чи прослуховування спеціальних музичних творів.

НАРАТИВ – (від лат. *Narrare* – розказувати, розповідати) – самостійно створена розповідь про взаємопов’язані події, що представлена читачу або слухачу.

ПІСКОВА ТЕРАПІЯ («сендплей» – ігри з піском) – метод психокорекції та психотерапії, що базується на юнгіанському психоаналітичному підході і дає можливість вивчати внутрішній світ особистості за допомогою використання спеціальної пісочниці, піску, води і фігурок та забезпечує свободу і безпеку самовираження особі.

ПІСОЧНИЦЯ (юнгіанська) – це зменшена модель навколишнього світу. Нею є дерев’яний ящик, який має чітко встановлені параметри – 50/70/8 см. Дно і борти пофарбовані блакитним кольором, що символізує небо та водойми.

ПРОЄКТИВНИЙ МАЛЮНОК – це специфічний психотерапевтичний метод, який дає можливість визначити психологічний стан та особистісні переживання особи завдяки роботі з думками та почуттями, які є неусвідомлюваними.

ПРОЄКЦІЯ – механізм психологічного захисту індивіда, що виявляється в приписуванні іншим власних думок, мотивів, якостей характеру тощо.

РЕФЛЕКСІЯ – здатність свідомості людини зосереджуватися на собі, переживання нею (людиною) окремої дії, вчинку та сенсу буття.

СИМВОЛ (за З. Фрейдом) – це образ, наділений знаковістю і смислом, що має відношення до чогось іншого і представляє його. Є проявом інстинктивних потреб і способом комунікації та взаємодії із оточуючим предметним світом.

СИМВОЛ (за К. Юнгом) – це природній спосіб психічної експресії на ранніх стадіях психічного розвитку, включаючи і зрілу психіку.

СУБОСОБИСТІСТЬ – динамічна підструктура особистості, що володіє відносно незалежним існуванням і виникає на різних етапах розвитку людини, забезпечуючи її захист та реалізацію.

СМАКОТЕРАПІЯ — використання у якості позитивно-стабілізуючого фактору приємних смакових відчуттів, що підсилюються дією візуальних вражень естетично привабливої смачної їжі та відповідного сервірування.

СМІХОТЕРАПІЯ (див. Емоційно-стресова терапія).

СОЦІОТЕРАПІЯ — багатозначне поняття. Одні автори використовують це поняття як синонім терапії середовищем; інші — розуміють цей термін як активність соціальних працівників та соціальних терапевтів, треті — як

сукупність терапевтичних прийомів з галузі терапії зайнятостю, трудотерапії та реабілітації.

ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНА ПСИХОТЕРАПІЯ — група методів психотерапії, орієнтованих на вивчення тіла, усвідомлення пацієнтом тілесних відчуттів, на дослідження того, як потреби, бажання та почуття проявляються у різних тілесних станах та на навчання реалістичним способам подолання дисфункцій у цій галузі.

ТЕРАПІЯ ТВОРЧИМ САМОВИРАЖЕННЯМ — розроблена М. Бруно. Метод спрямований на навчання хворого прийомам цілющого творчого самовираження з усвідомленням суспільної користі своєї праці та свого життя у цілому.

ТЕРАПІЯ УЛЮБЛЕНОЮ СПРАВОЮ (ХОБІ-ТЕРАПІЯ) — метод розроблений Ю. А. Скроцьким (1978 р.) для роботи з підлітками, які страждають на психопатію. Автор спирається на нейропсихологічний аналіз поведінки з урахуванням стимулюючої дії на неї уявних образів та на керування вже вмотивованою поведінкою шляхом створення програми дії. Смысл роботи полягає у створення у свідомості підлітка діючого образу, побудованого на минулих, теперішніх та майбутніх захопленнях. Відносять до когнітивно- поведінкової психотерапії. Активно використовується при підготовці людини до її майбутньої діяльності.

ФАКТОРИ ЛІКУВАЛЬНОЇ ДІЇ ПСИХОТЕРАПІЇ — розглядають у відповідності є трьома важливими планами функціонування людини: емоційним, пізнавальним та поведінковим.

ФОЛЬКЛОРНА АРТТЕРАПІЯ — на основі усіх елементів фольклору — музики, вокалу, танцю, драми та текстів пісень, кольорів та малюнків костюму виділяють елементи психокорекційної роботи, а також роботи по самопізнанню та розвитку особистісних якостей дитини. Автор методики — Л. Д. Назарова (м. Орел, Росія).

ФОРМОКОРЕКЦІЙНА РИТМОПЛАСТИКА — це метод формування цілісного самовідчуття та уявлень про Всесвіт шляхом створення гармонійних форм, як внутрішніх так і зовнішніх (автори Р. та Т. Чураєви).

ФОТОТЕРАПІЯ — це своєрідний засіб самовираження, самопізнання, соціалізації та емоційно-чуттєвого виховання людини засобами мистецтва фотографії.

ХОЛДИНГ-ТЕРАПІЯ — (від англ. hold — тримати) — оригінальний метод корекції емоційних порушень у дитячому віці. Розроблений амер. психотерапевтом М. Велшем. Полягає у наступному: мати міцно обіймає дитину обличчям до себе і утримує її, незважаючи на опір. Сеанс триває біля

однієї години, протистояння дитини поступово знижується та настає розслаблення. Після декількох сеансів настає значне покращення емоційного стану дитини.

ХОРЕОТЕРАПІЯ — використання танцю, пластики та ритміки з лікувальною або профілактичною метою.

Рекомендована література

Основна

1. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи / За заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. [Колективна монографія]. Львів : ЛьвДУВС, 2023. 283с.
2. Бондаренко Л.О., Шелкошвеев І.В. Простір арт-терапії для зцілення дітей в умовах війни. Особистість, Суспільство, Війна. Харків, 2022. С.30-32.
4. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
5. Найкраща книга арттерапевтичних технік : метод. посіб. / Під редакцією Тетяни Курганської. К. : ТОВ «7БЦ», 2023. 156 с.
9. Простір арттерапії: мистецтво відновлення психічного здоров'я в часи війни: матеріали XX Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (31 березня – 2 квітня 2023 р.) / [за наук. ред. О. Л. Вознесенської, Л. О. Подкоритової]. Київ, 2023. 163 с.
11. Самооцінка і самоцінність. Техніки підтримки особистості / за ред. Тетяни Курганської. К. : ТОВ «7БЦ». 2023. 276 с. (80 технік, робочі практики)
12. СМАКуємо життя. 105 технік для роботи з метафоричними асоціативними картками / Під редакцією Тетяни Курганської та Альони Щербюк. К. : ТОВ «7БЦ», 2023. 255 с.
13. Психологія творчості, АРТ терапія
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=562>

Додаткова

1. Тараріна О. Практикум з арт-терапії: шкатулка майстра: науковометод. посіб. / Олена Тараріна; пер. з рос. Т. Щегельської. К. : АСТАМІР-В, 2018. 224 с.
2. Техніки арт-терапії в роботі кризового психолога з цивільним населенням в умовах війни : навч.-метод. посіб. / Г. Красіна, К. Гавриловська, Н. Гурець [та ін.]; за ред. Г. Красіної, К. Гавриловської. Харків : Видавець ФОП Захарченко В.В., 2023. 106 с.
3. « Реабілітація хімічно-залежних осіб від психоактивних речовин» «XXXVIII Міжнародна науково-практична конференція «Development of Modern Science: State, Problems and Prospects» Psychology/Психологія м.Брно 11-13 вересня 2024 рік
4. « Роль психологічної готовності та лідерських якостей керівників у забезпеченні ефективного управління закладами освіти» XXV Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Київ 10 жовтня 2024 рік

5. « Психологічна підтримка ветеранів та членів їх родин. Основні виклики» Міжнародний конгрес молодих науковців-психологів « Сучасні психологічні проблеми, викликані військовою агресією та шляхи їх подолання» м. Київ 4-5 квітня 2024 рік

6. «Психологічні аспекти підвищення стійкості до маніпуляцій свідомістю»

XXX Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи розвитку сучасної науки багатoproфільного університету в контексті інтеграції в міжнародний освітній простір».м.Київ 27-28 березня 2025 року, КиМУ

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації
<https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>.

2. Всеукраїнська громадська організація „Арт-терапевтична асоціація”
<https://art-therapy.org.ua>.

3. Електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського <https://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.

4. Письмові практики в допомогу собі та іншим
<https://www.youtube.com/watch?v=ooY9D6BifkI>

5. Пошукова система по повних текстах наукових публікацій Google Scholar <https://scholar.google.com.ua/>.

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	—	—
Практичне заняття	Завдання для набуття вмінь та навичок	Навчальна аудиторія №305, 303, корп. 3